

מ.מ.

פרוטוקול מס' 8/ג
מישיבת ועדת הכלכלה
מיום ג' כז' אדר א' תשי"ד - 2.3.54
בשעה 11.00

השתתפים:

חברי הועדה:

- מ. בנטוב - היו"ר
- י. זורי
- ג. אבניאל
- א. וילנסקה
- ט. נבה
- ט. לביא
- ע. סימון
- ס. חזני
- ש. פרלסטין

מוזמנים:

- ד"ר לוינסקי - מטעם משרד המסחר והתעשייה
- מר בר-ניב - מטעם מרד העבודה
- מר הנגבי - מטעם משרד המספטים
- מר קרן אבי - מטעם הוע"פ של ההסתדרות

סדר-היום:

- א. סיכום הדיון בשאלת ההתיקרות.
- ב. חוק המזמנים.
- ג. סקירת מר חזני על המצב באפת.

היו"ר מ. בנטוב:

אני פותח את הישיבה.
בישיבה הקודמת החלטנו כי בישיבה זו נצביע
הצעות בקשר לסיכום הדיון בשאלת ההתיקרות. בישיבה הקודמת היתה שורה
של הצעות, ודובר על כך שעד היום החברים יסלכו בדעתם. אני שואל: האם
יש לחברים הצעות?

א. וילנסקה:

אני מציע שתקרא את הצעותיך.

היו"ר מ. בנטוב:

הצעתי היא:
ועדת הכלכלה, לאחר דיון בשאלת ההתיקרות,
ולאחר שמיעת דבריהם של מר המסחר והתעשייה וסר המוצר - סביעה את דאגתה
העטוקה לרגל הקו המסתמן בפעולות המוצר, המכוון להעלות את הכבסות
המוצר על ידי העלאת מחירם של מצרכיה חיוניים שונים.

ועדת הכלכלה סבורה כי כל העלאת מחירים
הנובעת מפעולות פיסקאליות ואחרות של המוצר, מן הכרח שתגרום לגל חדש
של התיקרות כללית, המעסיקה את המעבר, ומסר בסופה יוצא העקר בהפסדו
גם מחינת הכנסות המוצר.

הועדה ממליצה אפוא, שהמוצר ימנע מכל
פעולה אשר כתוצאותיה יעלו מחירי המצרכים החיוניים, כגון: מצרכי המזון,
הדלק, בייר ספרים ועתונים וחמרי גלם לייצור מצרכים חיוניים, - מעל
לרמת המחירים של ה-1 בינואר 1954.

א. וילנסקה:

הצעתי היא:

על מנת למנוע בעד עליית גל היוקר, ממליצה
הועדה לבטל את הורדת שער הלירה האחרונה - לירה וסטונייה לדולר - לצמצם
את מסי העקיפין, להגביל את מחוז הרווח ולהטיל פיקוח על רווחים, לצמצם
את תקציב הצבא והמסורה ולבטח את סחר החוץ על בסיס של סחר-חליפין
ותועלת הדדית עם כל הארצות הסובבות לכך.

היו"ר ס. בנטוב:

הצעה זו אפשר להצביע בתור הצעה נוספת.

ס. פרלסטין:

חברי מר בנה, אינני יודע מדוע אחר לישיבה,
אבל הוא אמר לי הבקר שהוא מביא הצעה, הייתי
מציע אפוא לדחות את ההצבעה לטוף הישיבה.

היו"ר ס. בנטוב:

לצערי הרב; אני נאלץ לדחות שוב את ההצעה
אבל אני חושב שהחברים לא השתמשו בצורה
הנכונה באותה דחיה שהחלטנו עליה.

אנו עוברים לסעיף ב' בסדר היום - חוק
האומנים, ובטוף הישיבה נצביע את ההצעות לסיכום הדיון בשאלת התיקרות.
ואני מציע שנשמע תחילה את הערות נציג הווע"פ של ההסתדרות לחוק האומנים.

ס. קרו-צבי:

ההערה הכללית היחידה היא, שאנו בעד חוק
זה, אבל לגבי סעיפים שונים יש לנו הערות.
אנו רואים חירב בחוק הבא להסדיר את עניני המלאכה בארץ, כי ההסתדרות
היא צד מעוניין בדבר.

לסעיף 3 - "הגבלת עיסוק במלאכה", ההסתדרות
מציעה להוסיף את המלים: "יוצאים" סכלל בי"ס מקצועיים המעסיקים
מתנדס בהוראה רשמי לעסוק בכל מלאכה ופסור מבחינה זומן. אין זה ניסוח
מספטי, אבל זה ניסוח לגופו של ענין.

לסעיף 4(ב) - "גוף מאוגד רשמי לעסוק במלאכה
כבעל מלאכה, אם לפחות אחד מחברי סינהלת הגוף המאוגד הוא זומן לאותה
מלאכה" - ההסתדרות מציעה את הניסוח הבא: גוף מאוגד רשמי לעסוק במלאכה
כבעל מלאכה, אם לפחות אחד מחברי סינהלת הגוף המאוגד או המסובה על
ידה הוא זומן לאותה מלאכה.

לסעיף 7(ב) - "הסנהל יקבע לפחות אחת לסנה,
בחינות זומן לכל מלאכה, הודעה על פועד הבחינות ותכניתן תפורטם ברשומות
שני חדשים לפחות לפני המועד" - מציעה ההסתדרות לכתוב: "לפחות אחת
ל-6 חדשים".

בסעיף 7(ג) אנו מציעים שנוי מהותי והוא:
בחינות זומן שנקבעו כאמור, יתקיימו בפני ועדת בחינות המורכבת מחבר
אחד שיתמנה על ידי שר המסחר והתעשייה, חבר אחד שיתמנה על ידי שר העבודה

וחבר אחד שיתמנה על ידי ר העבודה וטר המסחר והתעשייה גם יחד מתוך רשימת סועדים שתוגש להם על ידי הארגון הרטרונסיבי של בעלי המלאכה באותו ענף, וחבר אחד שיתמנה על ידי ר העבודה וטר המסחר והתעשייה גם יחד מתוך רשימת סועדים שתוגש להם על ידי הארגון הגדול המייצג את מספר העובדים הגדול ביותר במדינה.

בסעיף 8 (א) אנו מציעים לטנות את הנוסח כך: "אדם שהוכיח להנחת דעתו של המנהל, כי עסק בארץ במלאכה כבעל מלאכה לפחות 3 שנים רצופות ערב תחילת קקפו של חוק זה - יהיה פטור מבחינת אומן, ויוכל לקבל תעודת אומן בהתאם לפיסקה בסעיף 9.

בסעיף 8 (ב) אנו מציעים את הנוסח הבא:
המנהל יפטור מבחינת אומן -

(1) אדם שקבל גחו"ל תעודת אומן או תעודה מסוג סוכר במלאכה בה הוא מבקש תעודת אומן;

(2) אדם שסיים את חוק לימודיו בין בארץ ובין גחו"ל כבי"ס מקצועי, בין שעבד 2 שנים במקצוע המלאכה, שבה הוא מבקש תעודת אומן, או כבי"ס מקצועי של 3 כיתות לפחות ואחרי שעבד לפחות 3 שנים במקצוע המלאכה, בה הוא מבקש תעודת אומן.

(3) אדם שקבל תעודת מקצוע לפי סעיף 23 ועסק באותו מקצוע לפחות 4 שנים מיום קבלת התעודה במלאכה בה הוא מבקש תעודת אומן.

בסעיף 10 (א) אנו מציעים להוסיף את המלים הבאות: אחרי התעצות עם הארגונים המייצגים של בעלי המלאכה באותו ענף ועם ארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר.

בסעיף 11 (א) אנו מציעים להוסיף את המלים: "רשמי הוא לחתום על אז כגירה רק לאחר שועדה אדמיניסטרטיבית שתורכב לשם כך ויהיו בה 3 חברים, והיו"ר שלה יהיה שופט שלום.

בסעיף 13 אנו מציעים להוסיף את המלים: טר המסחר והתעשייה מסונה על ביצוע חוק זה והוא רשמי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצוע לאחר התייעצות עם הארגונים המייצגים של בעלי המלאכה.

מה דעתו של הדער הפועל על רשימת המלאכות?
א. כהן:

האסתדרות מציע להוסיף לרשימת המלאכה את המלאכות הבאות: אופטיקה, רדיו, בורסקאות, ולהוסיף לרשימת המלאכות את המלאכות: דקטת יד ואת המלה "תיקונים" שליד המלה "כובענות".
ש. קרו-צביל:

אנו עוברים לדיון בסעיף החוק. עד כמה שאני זוכר סיימנו את סעיף 4 (א).
היו"ר ס. בנטוב:

סעיף 4 כולו נתקבל עוד בזמן היותו של רובין יושב ראש הועדה.
מר הנגבי:

לסעיף זה ישנה הערה של האסתדרות שמזדהה עם המתיבות של חבר הכנסת רובין, והרוב לא קבל זאת.
היו"ר ס. בנטוב:

אני מציע להצביע סעיף זה עוד פעם.
ש. לבית:

הצעת הועד הפועל היא - צוף מאוגד רשמי לעסוק
היו"ר ס. בנטוב:

בסלמכה כבעל סלאכה, אם לפחות אחד מחברי מינהלת הגוף המאוגד או
המסונה על ידה הוא אומן באותה סלאכה.

א. כהן: אם אתם מציעים זאת לגבי גוף מאוגד, אתם
צריכים להציע זאת גם לגבי שותפות.

ד. קרוצביל: אני סוכן להסכים לתיקון זה גם לגבי שותפות.

א. כהן: אני התנגדתי לכל החוק הזה. אבל אם יסנו
חוק, צריך להיות בו הגיון. אם אנו
רוצים להגן על הרמה המקצועית לגבי הלקוחות, לפחות אחד מהאנשים,
חבר שותפות או חבר גוף מאוגד, צריך להיות אומן.

מר הנגביל: אני חושב שכל התיקון המוצע על ידי הוועד
הפועל של ההסתדרות, אינו דרוש לאור הכתוב
בסעיף 5.

היו"ר ס. בנטוב: אני מציע שנאמר, כי מספיק שאחד יהיה בעל
תעודת אומן, בין אם בשותפות ובין אם בגוף
מאוגד, אבל שהוא יהיה הסנהל בפועל מסע.

ד. פרלסטין: אני מציע שרוב חברי המינהלה יהיו אממנים.

א. כהן: אני מציע להסאיר את סעיף 4 כפי שהוא
מנוסח בהצעת החוק.

היו"ר ס. בנטוב: אני מעמיד להצבעה את ההצעות השונות.

ה צ ב ע ה

- בעד הצעת חבר הכנסת פרלסטין - סיעות
- בעד הצעת חבר הכנסת כהן - סיעות
- בעד הצעת היו"ר ס. בנטוב - רוב

הצעת היו"ר ס. בנטוב - נתקבלה

הסתיגויות לחברי הכנסת פרלסטין, כהן ואמניאל.

ב. אמניאל: לא התחפתי בישיבה כי אני מתנגד לכל החוק,
ובסוף הישיבה אמנים את כל הסתיגויותי.

היו"ר ס. בנטוב: אם היתה רביזיה בהצבעה על סעיף 4, יסנה
הצעה לערוך רביזיה גם על סעיף 3. הצעת
הוועד הפועל של ההסתדרות היא, להוציא מכלל סעיף זה את בי"ס המקצועיים.

מר הנגביל: אני חושב שלאור הגדרת סעיף 3, לא יראו בי"ס
מקצועי כבעל סלאכה.

מר בר-ניב: אם ההגדרה של בעל סלאכה
אינה מוציאה די"ב בי"ס

מקצועיים, צריך לתקן את ההגדרה של בעל המלאכה, אבל לא על ידי תיקון סעיף 3, כמילוי דנים בו על בי"ס מקצועיים.

היו"ר ס. בנטוב:

אני מבין שיטנה הסכמה כללית, שהחוק אינו חל על בי"ס מקצועיים, ואנו מבקשים את אנשי החוק והמספס שיציעו לנו נוסח מתאים ביחס לכך. אני מציע למחוק את הסעיף בכללו.

א. כהן:

כאשר נגיע לרשימת המלאכה, יתברר שיטנם הבדלים בין מלאכה למלאכה. נביח סקרה כזה, ששלושה בחורים עבדו לבחינות בחסמלאות ולא קבלו תעודות, והנה הם מתאגדים לגוף מאוגד ומסנים מישהו 4 בתור טנהל. האם החוק מוכן לוותר על הגנת המלאכה לגבי אותם ה-3 שלא עמדו בבחינות?

אתם יודעים בארץ ישנם בתי מלאכה של מוגבלים או מקרים סוציאליים, כמו המוסדות של מלב"ן, שבהם עוסקים במלאכות טובות, עסיית מברשות, קליעה טרפיה ועוד. האם תדרשו במקרים כאלה שכל הנכים האלה יעברו בבחינות ויקבלו תעודות לפי החוק?

סר הנגבי:

מה שנוגע למלאכה הראשונה, הדוגמה שהבאת היא טובה. כיהס לחסמלאות את צורך, ולגבי מקצוע החסמלאות תגיש המסמלה הצעת חוק מיוחדת, שאחת ההוראות תהיה- שלא יוכל אדם לנגוע בחוט חסמל מבלי שיהיה מוסמן לכך.

אני לשאלה השניה, הרי בסעיף 5 נאמר, שאמנהל רשאי להתיר לאדם לעסוק במלאכה על אף האסור בסעיף 3 או 4 בתנאי מפורט בהיתר שהנהלת העסק תהיה בידי אומן באותה מלאכה.

היו"ר ס. בנטוב: אנו עוברים לסעיף 5:

"המנהל רשאי להתיר לאדם, בכתב, לעסוק במלאכה, על אף האסור בסעיף 3 או 4, בתנאי מפורט בהיתר, שהנהלת העסק תהיה בידי אומן באותה מלאכה."

סעיף 5 בתקבל

היו"ר ס. בנטוב:

סעיף 6: "לא יינתן לאדם רשיון לפי פקודת המלאכות והתעסיות (הסדרתן) לעסוק במלאכה, אלא אם היה אותו אדם זכאי לעסוק באותה מלאכה גם על פי סעיף 3 או 4."

סעיף 6 בתקבל

היו"ר ס. בנטוב:

סעיף 7 (א) - "פרט למקרים המפורטים בסעיף 8 לא תינתן לאדם תעודת אומן, אלא אם עמד בבחינות אומן."

סעיף 7 (א) - בתקבל

הסתיונות לחברי הכנסת, בבה ופרלסטין. הסתייונות לחבר הכנסת מבניאל:

ואדם שעסק בבחינות אומן כזו, יותן לו מלאכה מיוחדת. רשאי לקבוע על מקורף או דלת בית מלאכתו, או על כל טעם. מכתב של האומן שימצא לסוין לעשות כן. סעיף 7 (ב) המנהל יקבע, לפחות אחת לשנה, בחינות אומן לכל מלאכה. הודעה על סועד... המורה בדרומות שני חרשים לפחות לפני המרפד.

היו"ר ס. בנטוב:

לסעיף זה ישנה הצעה של ההסתדרות,
שהבחינות תקיימנה אחת ל-6 חדשים.

הצעת ההסתדרות - בתקבלה

היו"ר מ. בנטוב:

סעיף 7(ג) - "בחינות נוסף שבקבעו כמסור,
יתקיימו בפני ועדת בחינות המורכבת מחבר
אחד שיתמנה על ידי שר המסחר והתעשייה, חבר אחד שיתמנה על ידי שר העבודה
וחבר אחד שיתמנה על ידי שר העבודה ושר המסחר והתעשייה גם יחד מתוך
רשימת מועמדים שתוגש להם על ידי מרגוני הרפוזנטיביים של בעלי
מלאכה שבאותו ענף המלאכה. הועדה תבחר מבין חבריה יושב ראש, דרך
קבע או לישיבה סטטיסטית."

אני מבין שלסעיף זה ישנן שתי הצעות - אחת
של התאחדות בעלי המלאכה - שהרשימה תוגש לא על ידי המרגון הרפוזנטיבי
אל אותו ענף, מלא על ידי המרגון הרפוזנטיבי של בעלי המלאכה בכלל -
והצעה השנייה של ההסתדרות - שאחד אחד יתמנה על ידי ההסתדרות
בכללה ולא על ידי קצוץ סטטיים.

אנו צריכים להחליט מסוף, אם לצרף
את נציג ההסתדרות לוועדת הבחינות או לא.

מ. חזני:

אני מציע לצרף נציגי מרגוני עובדים
שיש בתוכם בעלי מלאכה.

ל. אורני:

אני מציע לצרף את נציג המגזר המקצועי
בהסתדרות ונציג התאחדות בעלי המלאכה

באותו מקצוע.

ט. בבה:

אני מציע להוסיף את נוסח הסעיף כפי
שהוא בהצעת החוק, ובמקרה שתקבל הצעת
ההסתדרות, אני מציע להוסיף "נציגי מרגוני כלכליים, כגון - התאחדות
בעלי התעשייה."

היו"ר מ. בנטוב:

אם כך אני מעמיד להצבעה את הצעת חבר
הכנסת בבה להשאיר את נוסח הסעיף כפי

שהוא בהצעת החוק.

ה צ ב ע ה

בדוחה הצעת חבר הכנסת בבה להשאיר את נוסח
הסעיף כפי שהוא בהצעת החוק.

היו"ר מ. בנטוב:

מאחר שהוחלט לא להשאיר את הסעיף כפי
שהוא, עלינו להצביע את יתר ההצעות.

ט. פרלסטין:

אני מציע לדחות את ההצבעה בענין זה,
כי הניגודים הם יותר מאי גדולים,
ואנו רוצים להתייעץ בינינו לפני שנצביע.

היו"ר מ. בנטוב:

אם כך נפסיק את הדיון בחוק האומנים
ונחזור להצבעת ההצעות בשאלת ההתיקנות.

מ. כהן:

אני מציע לדחות את ההצבעה לישיבה הבאה,
כדי שנוכל להביא הצעה מסוימת.

היו"ר מ. בנטוב:

אני חסר אונים, אני נאלץ לקבל הצעה זו.

אנו עוברים. סעיף האחרון בסדר היום -

סקירת מרחזני על המצב בצפת.

מב חזני:

קודם כל כמה מספרים הטראים את עקומת העליות והירידות של צפת בשנים האחרונות, העולם הראשונה היו בצפת 10 אלפים יהודים; אחרי מלחמת העולם הראשונה ב-1922, היו בצפת 3000 נפש; ב-1939, אחרי המאורעות - 2000 נפש; ב-1945 - 2500 נפש; ב-1947, בפרוט מלחמת השחרור - 1800 נפש; ואחר כך מתחילה עליה - ב-1949 - 3800 נפש; ב-1950 - 5680 נפש; ב-1951 - 7500 נפש; ב-1952 - 7750 נפש; בסוף 1953 טוב ירידה - 6000 נפש, זאת אומרת שבשנת 1953 ירד המספר ב-2000 נפש אם לקחת בחשבון את הגידול הטבעי. בחדשים הראשונים של 1954, טוב ירידה בכמה מאות.

בסוף 1953, במספר הנפשות עמד על 6000

היו רשומים בלשכת העבודה 650 מפרנסים. אבל מענין שמתוך 650 מפרנסים אלה 78 אחוז הם בעלי 5-6 ילדים, והם מהווים ביחד כ-3500 נפש. זאת אומרת - למעלה ממחצית האוכלוסיה רשומים בלשכה, ותלויים ביום עבודה מקרי.

מה בכוחה של הלשכה לתת לרשומים אלה? - באותה תקופה, בדצמבר, מתוך 650 רשומים כ-140 מחוסרי עבודה קבועים, ולשכת העבודה חלקה בדצמבר 7 ימי עבודה לכל בורש, בצנואר - 2 ימים, בפברואר 2 ימים, ובממוצע הרוויח פועל רשום בלשכה 24 לירות לחודש. עכשו מסתיימת עבודה של מועצת איזור טרום הגליל, שספקה 2000 ימי עבודה והעסיקה 70 פועלים; זאת אומרת, שעוד 70 פועלים יפסיקו לעבוד. בעירייה מסיימות גם כן עבודות שהעסיקו 35 פועלים, ולמעשה לשכת העבודה כבר סגורה, ולהלכה תסגר בעוד ימים מספר.

זהו מצבם של 3500 נפשות מתוך קרוב ל-6000 נפשות. מה המצב עם יתר ה-3500 נפשות, מה הם מקורות הפרנסה שלהם? - מתוך מספר זה יש מספר קטן של בעלי בתי הבראה ופקידי בתי הבראה של קופ"ח ומוסדות רפואיים אחרים שיטנם במקום, וכל היתר הם רזכלים, חבנונים ומחוסרי עבודה. פירושו של דבר שהרוב המכריע של האוכלוסיה אין לו מקורות קיום. כמובן, בתנאים כאלה, העזיבה הולכת וגדלה, ובדרך מתמטית אמר לחשב שכעבור תקופה מסויימת המקום הזה יתרוקן וייעזב, וישארו רק אותן נפשות, אותם 2000 נפש שנשארו אחרי המאורעות, והם כולם מקרים סוציאליים.

יש להוסיף עוד, שבשביל נער אין תעסוקה לחלוטין, ואין כל נער בעיר. זהו המצב ואם לא תבוא פעולה לחיזוקה של העיר ופיתוחה, אין כל אפשרות לעצור את העזיבה.

מה אפשר לעשות? - אינני רוצה לדבר עכשו על עבודות צבוריות, מי זו אינה תרופה יסודית. אבל יש טודה של דברים שיכולים ליצור מקורות פרנסה במקום, אבל אין בכוחה של העיר בלבד לעשות זאת. קודם כל ישנו נכס גדול בידי העיר, וזהו האקלים. זהו מקום מצויין לבתי הבראה, ומקור זה יכול לתת פרנסה למשפחות רבות. אבל זה מחייב שני דברים: א. במקום לחסל את מוסדות מלב"ן במקום, להגדילם; ב. להקים בתי הבראה נוספים במקום. אגוד עובדי המדינה, המסורה והצבא יכולים להקים שם בתי הבראה. לשם מסיימת אנשים למקום זה, יש ליצור תנאים נוחים ולשפר את העיר על ידי השקעות ופיתוח.

יש גם אפשרות לתעסיה קלה ומלאכה במקום. תעסיה כבדה אינה באה בחשבון, אבל יהלומים, למשל - כן. אפשר לפתח גם תפירה וסנדלרות של מלאכה לצבא. יש שם ערות בעלי מלאכה בשטח זה, אבל אין תעסוקה. הם רוצים להתארגן בקואופרטיבים, אבל לשם כך אריך שהצבא ומוסדים גדולים יפנו את הזמנותיהם לשם.

מינבי מביא כמין את הפתרון היסודי, אבל
אם לא ייעשה למען פיתוחה של העיר, העיר תתרוקן. וזאת מינבי יכולים
להרשות לעצמנו לאחר מה שהיה בצי"ת, וגם מבחינה בטחונית. ישנן אפשרויות,
לא רבות, אבל בכל זאת אפשרויות שתעצורנה את העזיבה. ועל זה צריך להיות
דיון.

ט. בבה: מני מציע שביטיבה תבנה בדרך מסעיף זה.

ב. מבניאל: מינבי סבור שדיון במלימת הועדה יכול
להביא תוצאות, ועל כן מני מציע להסיל
על 3 חברים להקדיש שבוע ימים לבירור יסודי של הבעיה עם הגורמים הנוגעים
בדבר, ואחר כך להביא את העניין בפני מלימת הועדה.

היו"ר ס. בנטוב: ישנם כמה מעיפים שצנו צריכים לטפל בהם:
א. שאלת ההתיקרות; ב. בעיית הדיג; ג.
חוק האוטונים; ד. עניין הצפת. לצערי לא נוכל להשתתף בישיבה הזאת. מני
מציע שביטיבה תבנה תסכסו את הדיון במאלג ההתיקרות, תמשיכו בחוק
האוטונים, ותסכסו את סדר הדיון ביחס לעניין הצפת, ובעוד שבועים נשוב
לבעיית הדיג.

הצעת היו"ר ס. בנטוב - נתקבלה

הישיבה נועלה בשעה 13.30